

ПРОБЛЕМ БОРБЕНОГ ОБЕЗБЕЂЕЊА

Борбено обезбеђење, као скуп оперативно-тактичких мера које треба да осигурају неометано извођење борбених дејстава, развијало се упоредо са развојем борбених средстава и начина њихове употребе. Проналазак нових борбених средстава редовно је захтевао и предузимање нових мера одбране и заштите од њих, а самим тим и нових и ефикаснијих мера борбеног обезбеђења. Може се рећи да је свака етапа развоја борбених средстава у прошлости захтевала и предузимање нових мера борбеног обезбеђења, које су биле у стању да јединицама загарантују безбедност од могућих непријатељских дејстава и противдејстава. Тако се од првобитног једноставног борбеног обезбеђења, које је обухватало само извиђање и маршевско-борбено осигурање, постепено развило сложено борбено обезбеђење које у себе укључује скуп врло разнородних и обимних мера.

Досадашње мере борбеног обезбеђења углавном су резултат развоја и начина употребе борбених средстава у току Другог светског рата, с тим што су уместо ранијих мера противхемиске заштите уведене мере АБХ заштите, које, поред противхемиске, обухватају и противрадиолошку и противбиолошку заштиту. Међутим, у послератном периоду настављен је интензиван рад на усавршавању војне технике и изналажењу нових борбених средстава велике ефикасности. Поред значајних успеха на усавршавању постојећих и изналажењу нових средстава за ватрено дејство (атомско и ракетно оружје итд.), постигнути су велики успеси и на усавршавању средстава за извиђање и осматрање (аерофотографија, електронско-радарско, телевизијско и инфрацрвено извиђање и осматрање и др.). Овоме треба додати и све већу моторизацију јединица и њихово оспособљавање за кретање ван комуникација (гусеничари), као и повећане могућности за ваздушнодесантна и разна диверзантска дејства.

Због тога ће убудуће јединице и њихова дејства бити у знатно већој мери угрожени непријатељским дејством са земље и из ваздуха него што је то било раније, тако да им досадашње мере борбеног обезбеђења неће моћи загарантовати у потпуности потребну сигурност. А да би се јединице и установе могле заштитити и у условима квантитативно и квалитативно повећане угрожености, биће потребно да убудуће предузимају и извесне нове мере борбеног обезбеђења. При томе ће се најпре морати испитати начини употребе и ефикасност дејства

нових борбених средстава, а затим предвидети одговарајуће тактичке и техничке мере за заштиту јединица и установа и обезбеђење њихових борбених дејстава.

Ради сагледавања овог обимног проблема у целини, у даљем излагању задржаћемо се само на разматрању основних карактеристика и специфичности појединих мера — видова борбеног обезбеђења у савременим условима, и то како оних досада примењиваних, тако и нових мера које би, по нашем мишљењу, требало уврстити у борбено обезбеђење.

*

У новим условима *извиђање* и правовремено *обавештавање* о резултатима извиђања добиће много већи значај како због повећане покретљивости јединица, која омогућава већу динамичност борбених дејстава и чешће промене ситуације, тако и због повећане растреситости и мање сталности распореда јединица. Поред маскирања и других мера борбеног обезбеђења, повремене и брзе промене распореда јединица, омогућене повећаном покретљивошћу, претстављаће врло ефикасно средство за заштиту јединица од ватреног дејства, а нарочито од дејства средстава за масовно уништавање. Због тога ће и извиђање у савременим условима бити знатно отежано.

С обзиром на ефикасност дејства атомског оружја, извиђање у циљу откривања непријатељских припрема за то дејство, у свим видовима борбе, биће од првоазредног значаја. Тако исто, у нападу ће бити значајно и извиђање у циљу откривања већих непосредних међупростора ради предузимања потребног маневра и избегавања расипања муниције тучењем непосредног земљишта итд. Извиђање ће бити отежано и зато што ће бранилац у већој мери него досад примењивати лажне радове ради обмане, тако да ће нападач при обради података добијених извиђањем бити принуђен да обрати посебну пажњу откривању лажних радова и да примени нове и савршеније методе и средства за то откривање.

Повећана покретљивост јединица и растреситост борбеног поретка омогућиће да се борбена дејства одвијају на већем пространству, а нарочито из веће дубине. Услед тога ће бити повећан и значај *далњег извиђања*, које ће се убудуће вршити на већој дубини него досада, како би се могли правовремено прикупити подаци оперативног значаја и избећи евентуална изненађења. Због широке примене дејстава ноћу и при ограниченој видљивости, затим услед растреситости борбеног поретка јединица у циљу избегавања дејства атомског оружја, као и због повећаних могућности употребе убачених (остављених) делова, провлачења мањих непријатељских снага кроз велике међупросторе и сплштања ваздушних десаната и диверзантских група помоћу хеликоптера, биће потребно и знатно ефикасније *блиско извиђање* нарочито код елемената борбеног поретка у дубини и установа за снабдевање и збрињавање.

Извиђање земљишта добиће појачан значај и проширен обим, нарочито с обзиром на испитивање његове погодности (испресецаност,

природни заклони, маске итд.) за дејство атомских борбених средстава и заштиту од тог дејства. Осим тога, у новим условима постојаће и већа потреба за испитивањем хидрогеолошког састава земљишта, пошто ће због радиолошког дејства атомског оружја, при деконтаминацији људства и материјала, бити потребно много више воде за прање, купање и др. Самим тим намеће се и потреба да се у извиђачке делове, у оквиру вишиј тактичких и оперативних јединица, редовно укључују и стручни органи за геолошко и хидрогеолошко извиђање.

Посебно се истиче значај АБХ извиђања које ће вршити органи АБХ службе у циљу: откривања непријатељских АБХ средстава, извиђања земљишта у погледу његовог утицаја на ефикасност дејства атомског оружја и хемиских и биолошких средстава, метеоролошког извиђања и сл. У оквиру њега посебан значај имаће радиолошко извиђање које ће се вршити у циљу проналажења и обележавања контаминираних просторија.

Широка примена ноћних дејстава у циљу избегавања уништавајућег ватреног дејства савременог наоружања, а нарочито атомског, намеће потребу за усавршавањем постојећих и изналажењем нових средстава за ноћно извиђање и осматрање. Поред класичних средстава (рефлектора, светлећих бомби и др.) за повремено осветљавање бојног поља, појавила су се и нова средства за непрекидно извиђање и осматрање (радар, уређаји са инфрацрвеним зрацима, инфрацрвени рефлектори и др.), која се код неких армија већ налазе у употреби.

И поред повећаних и сложенијих задатака, може се рећи да ће у знатној мери ефикасност извиђања у савременим условима бити у знатној мери повећана благодарећи примени све савршенијих техничких средстава за извиђање и осматрање. Као важни и веома ефикасни начини извиђања помоћу техничких средстава истичу се: аерофотоизвиђање, електронско извиђање помоћу радара, извиђање путем телевизије и сл. *Аерофотоизвиђање*, благодарећи својој прецизности и постигнутом напретку у самој техници снимања, која омогућава рад дању и ноћу, као и при свим атмосферским условима (кроз облаке и др.), изгледа да ће убудуће имати примаран значај. Његова ефикасност је, према подацима из стране штампе, потврђена приликом недавне агресије на Египат.¹⁾ Најновији успеси у аерофотоснимању у колору²⁾ изгледа да ће омогућити и откривање објеката — циљева који су потпуно маскирани у складу са околином. Осим тога, у најновије време у стручној литератури се помиње и фотокамера која може да врши снимања и испод земље.³⁾ *Електронско извиђање* помоћу радара уграђених на авионима и преносних радарских станица у саставу извиђачких делова⁴⁾ омогућава откривање и најбоље маскираних циљева,

¹⁾ Наводно, на аерофотоснимцима, добијеним са висине нешто веће од 10.000 м, били су јасно уочљиви авиони на аеродромима и камуфлирани тенкови. Један сат после повратка извиђачких авиона фотоснимци су били готови и подељени посадама борбених авиона који су потом одмах ступили у дејство.

²⁾ Овај начин фотоснимања пронађен је у СССР и налази се у фази опита.

³⁾ Ова фотокамера конструисана је у САД и налази се у фази опита.

дању и ноћу, на месту и у покрету, као и непрекидно праћење и контролу непријатељских покрета и маневара. Извиђање помоћу *телевизије* значајно је због тога што омогућава непрекидну контролу бојног поља и његове позадине, и то непосредно из штабова виших јединица. То се остварује помоћу телевизиских екрана постављених на истакнутим тачкама на земљи или уграђених у возилима и авионима. Најзад, треба поменути и *извиђање помоћу инфрацрвених детектора*⁴⁾ који ће, вероватно, на бази откривања и најмањих температурних промена моћи да утврде присуство предмета који се загревају (разних мотора и других уређаја који производе топлоту), а преко тога место и распоред непријатељских јединица и установа.

Већа растреситост маршевског и борбеног поретка, како по фронту тако и по дубини, широка примена ноћних дејстава и вероватно већа употреба убачених (остављених) и диверзантских делова, а нарочито повећане могућности изненадних напада непријатељских покретних и ваздушнодесантних снага, захтеваће и појачане *мере осигурања*. Притом ће свака јединица и установа, без обзира на своје место у маршевском или борбеном поретку или у распореду за одмарање, поред досадашњих мера за своје *непосредно осигурање* од изненадног непријатељског дејства са земље, бити принуђена да: истура посебне делове за непосредно осигурање и да врши појачано запечавање прилаза ватреним положајима (ВП) и местима размештаја. Појачање мера непосредног осигурања мораће се нарочито предузимати код појединих изолованих елемената борбеног поретка у дубини распореда (ВП артиљерије, командних места и установа за снабдевање и збрињавање).

Велики развој авијације и њена све масовнија употреба у борби, савршенија средства за извиђања из ваздуха и нова потенцијална средства за ватрено дејство из авиона (ракете и атомске бомбе) намећу потребу за јачом *противавионском одбраном* (ПАО) и обимнијим и савршенијим средствима за маскирање и прикривање. Класична средства ПАО (пав топови и пав митраљези), прилагођена карактеристикама савремених авиона (повећаној брзини, висини лета итд.), примењиваће се и даље за одбрану јединица и установа од напада са малих и средњих висина (до 6.000 м), док ће за дејство на великим висинама бити потребна нова средства — пав ракете.

Поред одбране од дејства авиона, у савременим условима намеће се потреба и за одбраном од дејства ракетног оружја. Вођене ракете (дириговани пројектили) и слободне ракете (балистички пројектили) претстављају оружје велике ефикасности, са чијом употребом треба рачунати и на бојном пољу. Засада се ефикасна заштита од овог оружја може постићи дејством против њихових ВП (из ваздуха или са земље помоћу партизана или диверзаната). Осим тога, ПАО треба допунити и средствима за борбу против хеликоптера који се све више

⁴⁾ Радари на авионима и преносне радарске станице у саставу извиђачких делова већ су уведени у наоружање неких армија.

⁵⁾ Налази се у фази опита.

користе како за извиђање, тако и за разна тактичка дејства у позадини непријатеља. У том циљу ће бити потребно да јединице и позадинске установе располажу лаким пав топовима и пав митраљезима (ПАМ).

С обзиром на масовност авијације и перспективе развоја ракетног оружја, неће бити довољно средстава за активну одбрану од њих, већ ће се морати предузимати обимне мере противавионске заштите (ПАЗ), као што су: маскирање и прикривање распореда јединица и важнијих објеката, коришћење ноћи, неповољних атмосферских прилика и покривеног земљишта за извођење покрета и борбених дејстава и др. Најзад, дејства партизанских јединица и диверзаната против непријатељских аеродрома и станица за лансирање ракета претстављаће врло ефикасну активну меру ПАО, те ће се и ова дејства убудуће планирати у склопу ПАО и предузимати кад год то ситуација буде дозвољавала. Све то намеће потребу за ангажовањем нових средстава и предузимањем нових мера за заштиту од ових дејстава, тј. проширење досадашње „противавионске одбране“ и њено прерастање у „противваздушну одбрану“ (ПВО), која би обухватала сва средства, службе и мере за заштиту од свих врста непријатељских дејстава из ваздуха, дакле: противавионску, противракетну и противхеликоптерску одбрану.

Услед све веће засићености савремених армија оклопним јединицама (повећан број оклопних и моторизованих формација и оклопних борбених средстава: тенкова, самоходне артиљерије, оклопних транспортера и др. у органском саставу других јединица), намеће се потреба за што јачом *противтенковском одбраном* (ПТО), тј. за додељивањем противтенковских средстава органском саставу свих пешадиских и артиљериских јединица (почев од чете — батерије) и за повећањем покретљивости расположивих противтенковских борбених средстава ради извођења противтенковског маневра. Зато у оперативном-тактичком погледу, треба предузимати низ мера, као што су: повећање дубине распореда елемената ПТО (пт тачака, чворова, линија и резерви) ради омогућавања супротстављања масовном и дубоком продору оклопних јединица; одређивање јачих и покретљивијих пт резерви састављених од самоходне артиљерије и тенкова, као и од лаких пт оруђа постављених на оклопљене транспортере и теренска возила; правовремено уређење више резервних ВП и пт линија за маневар пт средстава; обимно пт запречавање међупростора (по фронту и дубини) коришћењем минских препрека⁶⁾ и већег броја покретних одреда за запречавање који би располагали већом резервом средстава за запречавање и др.

У оквиру оперативних јединица сматра се да ће убудуће најбржу и најефикаснију пт резерву претстављати ловачко-бомбардерска авијација, наоружана пт ракетама, а у оквиру виших тактичких је-

⁶⁾ Да би се спречило уништење минских поља дејством атомских експлозија у САД и СССР су приступили конструисању мина које не би реаговале на ово дејство. Ове мине се налазе у фази опита.

диница хеликоптери на којима су уграђени уређаји за избацавање пт пројектила.⁷⁾

Најзад, партизанске јединице и убачени (остављени) делови могу послужити као ефикасно средство савремене ПТО за дејство против прикупљених непријатељских оклопних јединица.

Као што се види, поред тенкова постоји и много других оклопних борбених средстава (самоходни топови, оклопни транспортери, амфибије и др.), против којих се морају предузимати мере одбране, те би, и досадашњи назив „противтенковска одбрана“ (као недовољно адекватан) требало заменити новим „противоклопна одбрана“ (ПОО) или „одбрана од оклопних средстава“, који изгледа свеобухватнији.

Због повећаних могућности извођења вертикалног маневра помоћу ваздушнодесантних јединица, и због повећане потребе за извођењем овог маневра ради олакшавања и убрзавања дејстава са фронта, у новим условима је знатно порастао и значај *противдесантне одбране* (ПДО). Пошто се ваздушнодесантна дејства већих размера могу очекивати не само у оперативној већ и у тактичкој дубини, то и ПДО треба да буде организована на широј основи како би се могла успешно супротставити свим врстама ваздушнодесантних дејстава, па и оним диверзантског карактера.

При организовању ПДО у оперативним размерама, поред средстава ПДО оперативних јединица (авијације, противавионске артиљерије и брзих јединица), могу се ефикасно користити и елементи територијалне ПДО (територијална ПАО, стражарске јединице и јединице територијалне одбране). Осим тога, важан чинилац оперативне ПДО претставља и противдесантно запречавање које, поред запречавања важнијих рејона у циљу онемогућавања слетања падобранаца, једрилица и транспортних авиона, треба да се базира и на коришћењу јачих покретних снага и средстава за запречавање, у циљу блокирања искрцаних десантних снага и спречавања њиховог спајања и ширења.

С обзиром да се хеликоптерски десанти могу вршити на сваком земљишту, а нарочито при одбрани водених препрека, већих насељених места и на планинском земљишту, где је фронталан напад отежан и скопчан са већим губицима, тактичка ПДО мора бити у стању да се супротстави како хеликоптерима у ваздуху (помоћу којих се врши десант), тако и искрцаним десантним снагама. Против хеликоптера у лету могу се ефикасно применити лаки пав топови, пав митраљеви, као и извесно пешадиско оружје, док се против искрцаних десаната може дејствовати брзопкретним тактичким резервама и артиљериском и минобацачком ватром.

Има гледишта по којима се ПАО, ПТО и ПДО у савременим условима не могу убрајати у мере борбеног обезбеђења, пошто се основни задатак ПАО, ПТО и ПДО састоји у уништењу непријатељске авијације, оклопних јединица и ваздушних десаната, што се може постићи масовним ангажовањем основних борбених средстава а не само

⁷⁾ Према подацима стране штампе у Француској армији се сада ради на постављању на хеликоптере лаких вођених противтенковских ракета „СС-10“.

мерама борбеног обезбеђења. Зато се и убрајање ПАО и ПТО у мере борбеног обезбеђења сматра као остатак прошлости, тј. оног времена када авијација и оклопне јединице нису били довољно развијени, те су се ПАО и ПТО углавном сводиле на предузимање пасивних мера заштите. Данас, међутим, када оклопне јединице и авијација чине главну ударну снагу многих армија, очигледно је да борба против њих прелази оквире мера обезбеђења, те и изнето гледиште, изгледа, оправдано. Слично би могло важити у перспективи и за ПДО. У вези са решењем овог питања у савременим условима могла би се прихватити и варијанта према којој би се у ПАО, ПТО и ПДО као мере борбеног обезбеђења укључивале само пасивне мере заштите, док би се активно вођење борбе против непријатељске авијације, оклопних и ваздушно-десантних јединица разматрало у оквиру основних борбених дејстава.

У условима употребе АБХ борбених средстава, која су у стању да избаце из употребе читаве јединице, мере заштите од дејства ових средстава у оквиру борбеног обезбеђења морају имати примаран значај. Ово нарочито важи за *противатомску заштиту*, која обухвата читав низ техничких и тактичких мера чије би разматрање изашло из оквира овог чланка. Овде бисмо само указали на посебан значај *укопавања*, као једног од основних елемената противатомске заштите. Укопавање живе силе и материјалних средстава у свим приликама где се трупе задржавају извесно време (како у одбрани тако и у нападу, при кретању и одмарању) претстављаће у савременим условима једну од сталних обавеза јединица и установа, која ће имати великог утицаја на њихов рад.

Познато је да је електроника нашла широку примену у наоружању савремених армија. Она се већ користи у навигацији, извиђању и руковођењу борбом, навођењу и прецизном нишањењу при бомбардовању, управљању пројектилима, паљењу минских поља, аутоматском откривању присуства отровних честица у ваздуху и обавештавању трупа о томе итд. Уз помоћ електронских средстава може се у великој мери повећати ефикасност дејства класичног наоружања, поред тога што она чине основу за употребу новог моћног борбеног средства — вођених ракета, а на њих се наслања и заштита од овог оружја. Према томе, од правилности и непрекидности функционисања електронских средстава у знатној мери ће зависити и успех борбених дејстава у савременим условима. Због тога се намеће потреба за организовањем *противелектронске заштите* као једне од делимично нових и веома важних мера борбеног обезбеђења. За извршење овог задатка потребно је предузимање посебних техничких мера, чије би разматрање прелазило оквир овог чланка. Овде само напомињемо да би ту спадале, поред мера за заштиту сопственог и ометање непријатељског радиосаобраћаја (које су и досад примењиване), и све друге мере у циљу заштите сопствених и ометања непријатељских електронских средстава за навигацију, навођење, радарско и телевизиско извиђање и осматрање, дириговано паљење минских поља, ометање лета вођених ракета итд. А с обзиром на то да ће борбена средства базирана на електроници претежно бити примењивана у оквиру крупнијих јединица

КоВ и садејствујуће авијације, организовање противелектронске заштите свакако би долазило у делокруг виших тактичких и оперативних јединица.

Широка примена ноћних дејстава захтева веће коришћење средстава за осветљавање бојног поља и ноћно извиђање и осматрање. Употреба ових средстава у стању је да у знатној мери олакша извођење ноћних дејстава, нарочито већим јединицама, и да допринесе њиховом успеху. Стога се намеће потреба за предузимањем посебних мера за спречавање осветљавања и ноћног извиђања и осматрања од стране непријатеља, као и за заштиту одговарајућих сопствених средстава. Ове мере би чиниле *противсветлосну заштиту* као једну од нових мера борбеног обезбеђења. У ове мере би спадало проналажење и уништавање, односно неутралисање непријатељских извора за осветљавање и уређаја за ноћно извиђање и осматрање (обичних и инфрацрвених рефлектора, радара са инфрацрвеним зрацима и др.). То се може постићи, на пример, дејством ватре, убаченим (остављеним) деловима и партизанским јединицама као и помоћу посебних техничких средстава за неутралисање. У погледу заштите сопствених средстава за осветљавање и ноћно извиђање и осматрање могу се предузимати разне мере, као: прикривање и маскирање, непосредно осигурање, чешиће промене положаја (што нарочито важи за класичне рефлекторе), примена средстава за осветљавање на бази инфрацрвене светлости итд.

Уништавајуће топлотно дејство савремених борбених средстава, може проузроковати велике губитке људству и материјалним средствима, тако, да треба предузимати посебне *мере противпожарне заштите* (знатно ширих размера него раније) како на фронту, тако и у позадини јединица. Због тога би у саставу већих јединица требало предвидети посебне органе и јединице намењене за противпожарну заштиту, које би биле опремљене одговарајућом противпожарном техником. Ова делимично нова служба имала би задатак да се, поред чисто техничких мера (предузимање превентивних мера у оквиру јединица и установа за спречавање пожара и његово локализовање и гашење у случају непријатељског напада запаљивим средствима) стара и о предузимању тактичких мера противпожарне заштите, као што су: растресит распоред људства и материјалних средстава, избор погодног земљишта за ВП, целисходан распоред установа за снабдевање и збрињавање са циљем да се смањи ефекат дејства запаљивих средстава и др. Солидна организација противпожарне заштите нарочито је потребна при дејствима у шумским рејонима и насељеним местима, као и код база које располажу складиштима муниције, експлозивног и погонског материјала.

Изненађење ће и у савременом рату имати значајну улогу. А да би се очували у тајности сопствене намере и планови биће нужне мере *противобавештајне заштите*, као једне од мера борбеног обезбеђења. За спречавање појачане обавештајне и агентурне делатности непријатеља и примене његових нових техничких средстава у ову сврху, ова служба заштите треба да располаже посебним органима безбедности

и јединицама војне полиције. Поред осталог, ови органи и јединице имаће задатак да врше противобавештајну заштиту КМ оперативних и виших тактичких јединица и ВП специјалних оружја (који морају имати и добро организовано непосредно осигурање).

Иако *противпропагандна заштита* формално не би спадала у мере борбеног обезбеђења, она погодним мерама политичко-васпитног и пропагандно-агитационог карактера може знатно да појача борбену ефикасност, тако да у суштини чини саставни део борбеног обезбеђења.

*

Пошто ће се у борбеном поретку јединица појављивати већи непосредни међупростори по фронту и дубини, а тиме и могућност лакших и дубљих продора оклопних јединица, то ће и *запречавање* добити још већи значај и масовнији карактер него досада. Оно ће нарочито долазити до изражаја у одбрани, са циљем да се затворе већи међупростори по фронту између појединих праваца и по дубини између појединих одбранбених појасева и положаја, затим да се обезбеде ненаклоњени бокови јединица и да се каналишу нападачева дејства оним правцима који су најпгоднији за браниоца у погледу примене ватре и активних противдејстава. Значај *запречавања* биће повећан и у нападу због веће потребе за заштитом бокова растреситог нападаног поретка од браничевих противнапада у дубини одбране. Због тога се намеће потреба да се *запречавање* издвоји као посебан вид борбеног обезбеђења. У пракси је ово стварно и извршено, пошто се *запречавање* организује и изводи по посебним плановима, уз ангажовање одређених снага и средстава и предвиђање посебних резерви за накнадно *запречавање* у току борбе (ПОЗ).

Покретном начину вођења борбе, како у нападу тако и у одбрани, изгледа да ће највише одговарати *покретно запречавање*, чијом применом ће се једино моћи заштитити изненадно откривени и угрожени бокови и позадина, и спречити ширење изненадних продора оклопних и ваздушнодесантних снага. А у условима употребе борбених средстава за масовно уништавање, изненадно откривање бокова због уништења или избацавања из употребе суседних јединица биће честа појава.

Поред повећаног значаја противпешадског и противдесантног *запречавања*, посебан значај ће имати *противтенковско (противоклопно) запречавање*, које је условљено не само повећањем броја тенкова, већ и увођењем у наоружање оклопљених моторних борбених средстава (оклопних транспортера и сл.) и других возила „гусеничара“ која се могу кретати и ван путева. Основно средство противоклопног *запречавања* несумњиво ће и даље остати минско-експлозивне препреке, тако да се у одбрани могу очекивати читаве мреже минских поља како испред предњег краја, тако и у непосредним међупросторима по фронту и у дубини одбранбених зона, појасева и положаја. То ће несумњиво захтевати механизовано постављање минских препрека (неке армије су већ увеле у наоружање машине за ту сврху, а

предвиђа се и дириговано паљење минских поља са командних места уз помоћ електронике).

„Атомско запречавање“ (чија ће ефикасност можда бити већа од свих досадашњих врста запречавања) може се остварити постављањем мина са нуклеарним пуњењем⁸⁾ или контаминацијом одређених рејона експлозијом сопствених атомских пројектила, с тим што ће контаминација земљишта бити мање ефикасна против оклопних јединица, због њихове слабије осетљивости према радиолошком дејству атомског оружја.

Постигнути успеси у техници аерофотоснимања, као и радарског и инфрацрвеног извиђања и осматрања, како дању тако и ноћу, у знатној су мери отежали успешно маскирање и пред њега поставили многе проблеме. Посебан значај добија маскирање у условима употребе атомског оружја пошто ће оно бити коришћено само за дејство против сигурно утврђених и рентабилних циљева. С обзиром на велики пречник дејства атомских пројектила, маскирањем треба обезбедити прикривање положаја у целини а не само његових појединих елемената, те ће убудуће и прикривање циљева бити знатно отежано.

Због тежње за што већим коришћењем ноћи и неповољних атмосферских прилика за прикривање покрета трупа и транспорта, намеће се потреба за организовањем посебног светлосног маскирања покрета, нарочито коришћењем инфрацрвених уређаја на возилима,⁹⁾ који омогућавају лако и брзо кретање и у условима ноћи и слабе видљивости а не демаскирају покрет. У најновије време ради се и на примени новог маскирног осветљења (тзв. луминесценције — хладне светлости¹⁰⁾), које није праћено загревањем светлосних извора помоћу кога се може открити присуство трупа.

Смањена ефикасност маскирања (због усавршавања технике извиђања) може се надокнадити мерама за обмањивање непријатеља, које у суштини и претстављају његову неопходну допуну. Због тога би се овим мерама с правом могао дати заједнички назив — *маскирање са обмањивањем*.

*

Имајући у виду специфичности борбених дејстава у новим условима, које се засада могу сагледати, као и ближу перспективу даљег развоја борбених средстава, појам „борбено обезбеђење“ требало би тако проширити да обухвати следеће мере — видове: извиђање са обавештавањем (ИОб), осигурање (Ос), противваздушну одбрану (ПВО), противтенковску, односно противоклопну одбрану (ПОО), противдесантну одбрану (ПДО), атомско-биолошко-хемиску заштиту (АБХЗ), противелектронску заштиту (ПЕЗ), противсветлосну заштиту (ПСЗ) —

⁸⁾ Ово се још налази у фази опита.

⁹⁾ Ови уређаји, који су испитани и успешно коришћени на маневрима последњих година, сада се уводе у наоружање неких армија.

¹⁰⁾ Налази се у фази опита.

(без мера противсветлосног дејства експлозија атомских пројектила, пошто оне спадају у АБХ заштиту), противпожарну заштиту (ППЗ), противобавештајну заштиту (ПОБЗ), противпропагандну заштиту (ППрЗ), запречавање (З) и маскирање са обмањивањем (МО). При томе би требало обратити нарочиту пажњу противваздушној и противоклопној одбрани и противатомској заштити, јер њихово успешно спровођење претставља један од основних чинилаца сигурности и успеха у савременом рату. А да би се све наведене мере борбеног обезбеђења међусобно допуњавале и између њих обезбедила што тешња сагласност, како би се избегло посебно предузимање истих мера од стране више органа, *планирање* борбеног обезбеђења у целини требало би објединити у једном општем плану. Тај општи план борбеног обезбеђења обухватао би основне задатке, средства и рокове свих врста борбеног обезбеђења, као и мере за њихово међусобно допуњавање и повезивање. Његова израда спадала би у дужност оперативног органа са којим би сарађивали и остали органи команде. На основу овог општег плана радили би се (као и досад) посебни планови за сваки вид борбеног обезбеђења, с тим што би носиоци израде ових посебних планова били они органи команде који у одговарајућим видовима борбеног обезбеђења имају водећу улогу. Општи план борбеног обезбеђења, заједно са посебним плановима, чинио би једну целину и као такав претстављао би саставни део — прилог плана борбених дејстава (плана операције — борбе и др.).

*

Проблем борбеног обезбеђења у овом чланку разматран је само са тактичко-оперативног аспекта. Међутим, с обзиром на све већи технички развој савремених борбених средстава, целисходно решење истакнутог проблема неминовно захтева и разматрање техничке стране наведених мера борбеног обезбеђења — што излази из опсега овог чланка.